

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom:
„Koroški Slovenec“,
Lidová knihtiskárna,
Wien V., Margaretenplatz 7.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Anton Machát, Wien V.,
Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane celoletno: K 100.—
polletno: K 50.—
četrletno: K 25.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 15 Din.
polletno: 8 „
četrletno: 4 „

Leto I.

Dunaj, 23. marca 1921.

Št. 1.

Koroški rojaki!

Nov list se Vam predstavlja! Potreba ga je rodila! Od plebiscita naprej nismo imeli več stalnega glasila, ki bi se zavzemalo za koristi koroških Slovencev in jim podajalo potrebnega pouka in razvedrila. Po dolgem prizadevanju se nam je posrečilo, da moremo pričeti z izdajanjem novega lista.

„Koroški Slovenec“, tako se bo list imenoval, ne bo ishajal v Celovcu, ker se je Mohorjeva tiskarna, ki je tiskala prejšnji slovenski koroški list, preselila v Jugoslavijo, marveč bo naš list prihajal k Vam iz Dunaja. Naši sorojaki Čehi na Dunaju, s katerimi bomo v vprašanjih narodnostnih manjšin v Avstriji skupno postopali, so nam šli prijazno na roko in prevzeli izdajanje lista.

„Koroški Slovenec“, bo zastopal narodne in gospodarske koristi koroških Slovencev, s stvarno in prevdarno pisavo bo razkrival krivice, ki se prizadevajo koroškemu Slovencem; obveščal bo čitatelje o postavah in državljskih pravicah, ki jih je treba poznati vsakemu. Prinašal bo go-

spodarske spise, poučne članke in informativne vesti, novice iz domačih in tujih krajev ter tudi kak podlistek za razvedrilo.

To je namen, ki ga hočemo doseči z našim listom.

Da se bode mogel „Koroški Slovenec“ razvijati in udomačiti med svojimi rojaki, je potrebno, da mu čitatelji pošiljajo vesti iz svojega domačega kraja. Poročila naj bodo kratka, stvarna in povsem resnična, da ne bomo delali nobenemu najmanjše krivice.

Nadalje prosimo koroške rojake, da bodo širili list med koroškemu Slovenci ter mu pridobili čimveč naročnikov in s tem zagotovili njegov obstoj.

Izdajatelj, uredništvo in upravništvo
„Koroškega Slovenca“
Wien V., Margaretenplatz 7.

PODLISTEK

Peter Klepec.

Spisal Ivan Cankar.

Kdo se pozna to lepo staro zgodbo o Petru Klepcu? Kar vas je mlajših, je ne poznate več; zato vam jo povem, kakor mi je ostala v spominu.

Peter Klepec je bil bajtarjev sin; dali so ga že zgodaj bogatemu gospodarju za pastirja; zutraj je gnael govedo na pašo, zvečer s paše; tako je živel v miru z Bogom in z ljudmi, dokler niso tovariši pastirji spoznali, da je slabič. Imel je namreč Peter tanke kosti, droben život in belo kožo; nekoč so se mu usule po licih solze in to je bil njegov poglavitni greh. Človek je po svoji naturi k hudemu nagnjen. Ko so tovariši videli te solze, niso od tiste ure privoščili Petru nobene prijazne besede več. Kdorkoli si je imzislil, ga je suval in pretopal, kar tako nalepem, zaradi srčnega veselja. Narodilo se je sarno ob sebi, da je bil hlapec prav vsakemu in vsem, še takim tovarišem, ki niso bili nič močnejši od njega. Nazadnje so ga tlačili in zasmehovali na cesti že paglavci, skoraj še samozadržniki. Peter se ni upiral nikomur, nikoli ni zaimahnil; ker vedel je, da bi tedaj vsi hkrati planili nanj, na sužnja, ki se je spuntal soper gospoda. Služil je vdano in potrpečljivo; ni le ubogal, kar so mu ukazali, temveč tudi radovoljno se je ponižal, kadarkoli je dala prilika; mislil je v svojem čistem srcu, da bi tako ganil njih zakrknjenost; ali ni je ganil, ker se kaj takega še nikoli ni primerilo. Kolikor svetloša je bila njegova pehlevnost, toliko okrutnejši so bili gospodarji; ni je slajše

pijače, kot je solza neboljencev, kvečjemu se kri sirot.

Ko je bila mera njegovega trpljenja polna do roba, se je spomnil Peter Klepec, da je v nebesih Bog, ki je pravičen. Bil je čisto sam, videl je visoko nebo nad seboj, ki je milo in tople gledalo nanj, razjokal se je iz dna svojih bolečin, pokleknil je ter molil:

„Bog nebeški, pravični, ki si vse videl, daj mi moč! Umreti bi moral od vsega hudega, če me ne uslišiš. Saj je razbičano to moje ubogo srce, da ni za nobeno rano več prostora. Drugim solnce, meni noč; drugim veselje, meni bridkost brez kraja. Dolgo je že, truden sem, ne morem več. Odreši me, o Bog pravični, daj mi moč!“

Tako je molil; nebo se ga je usmiliло ter se je odprlo. Angel božji se je spustil na zemljo in je poljubil Petra Klepeca, ko je spal. V tistem trenutku je zadobil Peter čezmurno moč tega angela božjega. Ko se je vzdramil, je skočil bistro na noge, razleknil se in razmahnil, nato zavriskal od radosti tako glasno, da so v gozdu zasumeli vrhovi. Ugledal je staro tepko, mogočno drevo; objel je je narahlo z obema rokama, ter jo iztrgal s koreninami, kakor da bi ne bila mogočna tepka, temveč blika v travi. Tako je prozkušil in spoznal svojo silo. Prišli so tovariši pastirji, zato da bi ga pretepli, ker je bil noč prespal na paši. Peter je zgrabil enega z desnico, drugega z levico, vzdignil obadva visoko, malo potresel ter ju varno posadil na tla. Tovariši se obnemeli in ppadali ob tolikem čudežu. In potem —

Zares — in potem?

Potem — nič!

Zgodba o Petru Klepcu nima konca; izgubi se v meglo brez sledu in glasu. Nič ne vemo, kako se je še nadalje godilo močnemu Petru Klepcu. Ne pi-

sanja ni, ne sporočila, kako je ravnal s svojo močjo; ali je strahoval in pestil svoje neusmiljene gospodarje, povračal jim, kakor so mu bili dajali; ali je morda zakraljeval deželam naokoli, vojskoval se in premagal ošabne sovražnike po vsem prostranem svetu, kakor sam kralj Matjaž. Prav nič takega ne vemo. Vse kaže, da je iztrgal tisto staro tepko, nato pa živel nadalje miren, tih in vdan, kakor je bil pač vajen; zvesto je ubogal gospodarja, ganil njegovo govedo na pašo, kos kruha v torbi, ter služil tovarišem in vsem ljudem s svojo močjo in po njih ukazih. Pa da mu dobrotljivi Bog ni bil poslal le svojega angela iz nebes, temveč dodal mu kar svojo neskončno oblast, bi Peter Klepec ne vedel, kaj bi z njo počel; še v napoto bi mu morda bila.

Resnično: v napeto bi mu bila moč, ne mogel bi je prenašati. Žalosten bi bil zaradi nje. Ker Peter Klepec je sanjal, sanjal o moči, milo sanjal ob vročih polainah leneh, v senci po tisti staro tepko; tako lepe in sladke so bile podobe, ki jih je gledal s svojima srcem, da bi ga bilo strah, če bi se te sanje nenadoma uresničile in bi jih ne bilo več. Pa če bi trdega dela ne bilo, ne trpljenja, ne ponižanja, ne bridkosti — odkod bi bile sanje? Bog ga je videl do dna, zato se mu je v svoji mudrosti in pravičnosti nasmehnil tisto noč, poslal mu svojega angela.

Zdi se mi, da sem ga zadnjič srečal, Petra Klepeca, ko je po sirmem ilovnatem klanu vlekkel silno butaro drv za svojega gospodarja; oddahnil si je, pogledal proti nebu, otrl si čelo z dlanjo ter vlekkel, vlekkel dalje. Pogledal sem ga in sam ne vem, kako se mi je storilo: razjokal sem se od žalosti in sramu.

Novi volilni red.

Z ozirom na razpis občinskih volitev za občine bivšega glasovalnega ozemlja, ki so izumeli mest z lastnim statutom razpisane na nedeljo dne 24. aprila 1921

podajamo v naslednjem izvleček najvažnejših določil novega volilnega reda za kmetijske občine na Koroškem na podlagi zakona z dne 22. decembra 1920 in izvršilne naredbe o sestavi volilnih oblasti z dne 1. marca 1921.

Splošna določila.

1. Občino zastopata a) občinski odbor, b) občinski svet, ki obstoji iz župana in občinskih svetovalecev.

2. Tokrat izvoljeni občinski odbori bodo poslovali do splošnih občinskih volitev, ki bodo razpisane v drugi polovici l. 1923.

3. Število odbornikov, ki jih je voliti znaša:

v občinah, ki štejejo	200 volilcev	7
"	201—500	10
"	501—1000	16
"	1001—2000	22
"	nad 2000	28

4. Volitve se vršijo osebno (pooblastila ne veljajo več) na podlagi enake, neposredne tajne in proporcionalne volilne pravice.

5. Volitve razpiše deželni svet (Landrat). Kot dan razpisa velja dan izdaje uradnega lista v katerem so bile volitve razpisane. Volilni dan določi deželni svet na kako nedeljo od 6. do 12. tedna, ki naj bo načelno za vse občine eden in isti.

6. Najkasneje 16. dan po volitvi skliče občinska volilna oblast novoizvoljeno občinsko zastopstvo, ki voli župana in občinski svet.

7. Končnovoljavni občinski volilni red bo sestavil ozir. odobril izvoljeni deželni zbor.

Razvrstitev volilcev.

Vsi volilci vsake občine so le en volilni razred. (Bivši trije razredi odpadejo.) Večje občine se razdele lahko v več okolišev (okrajev). Ako šteje občina 500 volilcev se more, ako jih šteje nad 600 se mora v volilne okoliše (okraje) razdeliti. Vsaki volilec glasuje v tistem volilnem okraju v katerem stanuje.

Volilne oblasti

za izvršitev občinskih volitev so sledeče:

- okolišne volilne oblasti
- občinske volilne oblasti,
- okrajne volilne oblasti,
- deželna volilna oblast.

Okolišna volilna oblast posluje do konstituiranja občinskega sveta, občinska okrajna in deželna volilna oblast pa do razpisa prihodnjih občinskih volitev.

Člani bodisi katerikoli volilne oblasti, prisodniki (odborniki) in namestniki morejo biti samosvoji avstrijski državljani, ki imajo pravico biti izvoljeni v kako občinsko zastopstvo, nahajajo se v področju dotične volilne oblasti. Vsakdo more postati član le ene same volilne oblasti.

Sestava in delokrog volilnih oblasti.

Okolišna volilna oblast sestoji iz predsednika (Wahlleiter) ki ga določi župan in treh prisodnikov (odbornikov) ter ravno toliko namestnikov, ki jih na predlog strank določi okrajna volilna oblast.

Okolišni volilni oblasti gre skrb za pravilno izvršitev volitev v njej določenem okolišu, ugotoviti ima volilni rezultat in istega naznaniti občinski volilni oblasti.

Občinska volilna oblast se sestavi na sedežu občinskega zastopstva in obstoji iz župana kot predsednika in pet prisodnikov (namestnikov), ki jih določi na predlog strank okrajna volilna oblast.

Občinska volilna oblast ima skrbeti za priprave in izvršitev volitev v celi občini. V ta namen ima na podlagi števila glasovalcev in oziraje se na oddaljenost volilcev od glasovališča odrediti potrebno za razdelitev občine v okoliše, določiti volilne prostore in volilni čas, kar ima krajevnim razmeram primeroma razglasiti.

Okrajna volilna oblast ima predstojnika politične oblasti (okrajnega glavarja) ali od njega določenega namestnika za svoje-

ga predsednika in šest do največ dvanajst prisodnikov, ki jih vpokliče na predlog strank deželna volilna oblast.

Delokrog okrajne volilne oblasti se nanaša na imenovanje prisodnikov v občinske in okolišne volilne oblasti, nadziranje istih, da pravočasno in pravilno izvršijo vsa pripravljena dela za volitve, da končnovoljavno določijo, kdo ima volilno pravico, odpošljejo zastopnike k volitvam, vpokličejo namestnike v občinski odbor, kadar so odborniška mesta izpraznjena. Odločati ima nadalje o potrebnih odredbah ki so v zvezi z volilnim redom in k istemu izdanimi izvršilnimi naredbami.

Deželna volilna oblast za Koroško z sedežem v Celovcu sestoji iz deželnega glavarja ozir. njegovega namestnika kot predsednika in dvanajst prisodnikov od katerih morajo biti trije sodniki. Prisodnike v deželno volilno oblast vpokliče deželni svet in sicer sodnike na predlog predsedstva deželne sodnije.

Deželna volilna oblast ima vrhovno nadzorstvo nad okolišnimi, občinskimi in okrajnimi volilnimi oblastmi. Ona odločuje končnovoljavno v vseh spornih zadevah nastalih iz volitev.

Članstvo volilne oblasti je javna častna služba, ki jo je dolžan vsakdo opravljati, ako ima na sedežu volilne oblasti svoj redni sedež.

Kako se poskrbi zastopstvo v volilne oblasti.

Najdalje 14 dni po razglasitvi razpisa volitev v uradnem listu imajo skupine volilcev oziroma stranke staviti predloge za sestavo volilnih oblasti potom svojih zaupnikov ločeno za vsako volilno oblast posebej in sicer na predsednika volilne oblasti, ki je za sprejem teh predlogov opravičena. To je za okolišne občinske in okrajne volilne oblasti okrajni volilni vodja (Bezirkswahlleiter) za deželno volilno oblast deželni volilni vodja (Landeswahlleiter). Za določitev prisodnikov in namestnikov poklicana oblast se mora pri izbiri oseb ozirati na vrsto, v kateri so bile predlagane. V slučaju nezadostnih in neprimernih predlogov je volilni vodja upravičen dotično stranko pozvati, da stavi nove predloge.

Vsem merodajnam strankam gre najmanj po en zastopnik.

Razglasitev upoklicanih.

Imena v volilne oblasti upoklicanih zastopnikov razglasi pristojni vodja uradno za okolišne in občinske volilne oblasti na uradni deski. Za vsakega prisodnika je upoklicati tudi po enega namestnika.

Kdo je upravičen voliti in izvoljen biti?

Volilno pravico imajo vsi avstrijski državljani, moški in ženske, ki so pred 1. januarjem leta, v katerom se vršijo volitve dopolnili 20. leto. Kdor ima več bivališč naj najkasneje 14 dni po razpisu volitev naznani, kje bo glasoval.

Vsakdo more voliti le v občini, v kateri je imel na dan razpisa volitev svoje stalno bivališče.

Volilne pravice nimajo: Ljudje, ki so pod varuštvo (kuratelo); ljudje, ki so bili obsojeni radi tatvine, poneverjenja, goljufije, zavarovanja. Za določen čas izgubijo volilno pravico tudi ljudje ki so se pregrešili zoper varnost volilne svobode, na tri leta taki, ki so postavljeni pod policijsko nadzorstvo ali obsojeni v prisilno delavnico. Volilno pravico zapadeje najmanj za tri leta ljudje, katerim je sodišče vzelo otroke in jih izročilo tujemu je-robu. Voliti tudi ne smeje pijanci, ki so bili več kot dvakrat radi pijančevanja obsojeni v zapor in sicer izgubijo volilno pravico za tri leta po prestani kazni.

Izvoljeni morejo biti moški in ženske v tisti občini, v kateri imajo volilno pravico in so 1. januarja dopolnili 24. leto.

Sestava volilnega imenika.

Občinska volilna oblast napravi imenik vseh volilcev po vseh in hišnih številkah. Ta imenik mora najprej od 9. najdalje od 14. dne naprej skozi 14 dni in sicer vsak dan najmanj po 4 ure v splošno dostopnem uradnem prostoru na upogled ležati. To je naznaniti poprej kakor je v kraju običajno. Vsakdo ima pravico, da si v tem času imenik ogleda in po potrebi istega tudi izpiše ali razmnoži. Spre-

membe v imeniku se morejo odslej izvršiti samo še potom ugovora (reklamacije). V času, ki je določen za ugovor more vsakdo zahtevati vpis volilcev ali izbris takih, ki so bili vpisani, a nimajo glasovalne pravice. Osebe, proti katerim se je vložil ugovor radi vpisa v volilni imenik, ali izbisa iz istega, mora volilna oblast v 24 urah obvestiti. Ugovora se lahko ustmeno ali pisмено. Ugovore rešuje občinska volilna oblast v 3 dneh. O rešitvi je takoj obvestiti tistega, ki je ugovarjal in osebo na katero se ugovor nanaša. V teku 3 dni lahko vsaki volilec ugovarja proti rešitvi občinske volilne oblasti na okrajno volilno oblast, ki v nadaljnjih 5 dneh po dostavitvi, ugovor končnovoljavno reši. Po preteku roka za ugovore se volilni imenik popravi in sklene. Na podlagi tega imenika se določi število občinskih zastopnikov.

Prijava kandidatne liste.

Vsaka stranka, ki hoče postaviti pri volitvah svoje kandidate, mora predložiti občinski volilni oblasti najkasneje 14 dni pred dnem volitve listo z imeni kandidatov za občinski zastop. Ta predlog mora biti podpisan od najmanj 25 volilcev in vsebovati:

- ime stranke;
- ime kandidatov (kajih število se določi na podlagi zaključnega imenika) in njih namestnikov;
- ime zastopnika stranke.

Ako pri kakem izmed predlaganih kandidatov niso izpolnjeni vsi zakoniti pogoji za njegovo izvolitev (to je, da v občini nima volilne pravice, ali da ni še dopolnil 24. leto), dobi stranka nalog, da imenuje mesto zavrženega kandidata drugega.

Proti odklonitvi predlaganih kandidatov ima stranka pravico se pritožiti na okrajno volilno oblast.

Štiri dni pred volitvami razglasi občinska volilna oblast imena od stranke prijavljenih kandidatov.

Kako se vrši glasovanje.

Občinska volilna oblast razglasi 8 dni pred volitvami čas in kraj glasovanja ki mora biti določen tako, da je mogoče vsakemu voliti.

Na dan glasovanja je na določenih krajih prepovedano agitirati in nositi orožje. Tudi se na dan glasovanja, dan poprej ni dan navrh ne sme točiti opojnih pijač.

Vsaka stranka odpošlje k volitvi lahko svoje zaupnike, ki so navzoči pri oddaji glasov, vendar je iste vsaj osem dni poprej naznaniti občinski volilni oblasti.

V volilnem prostoru mora biti na razpolago miza za volilno oblast, skrinjica za oddajo glasovnic in ena, če treba tudi dve celici z mizo v nji ni na nji svinčnik. To poskrbi volilna oblast. Okrajna volilna oblast lahko odpošlje k volitvam svojega zastopnika.

Došli volilec se legitimira s kako listino, nakar sprejme od volilne oblasti kuverto in če treba tudi glasovnico. Nato se poda v celico, odda v njej glasovnico v kuverto, isto zapre, izstopi in jo odda predsedniku komisije. Ime volilca, ki je stem oddal svoj glas se v imeniku prečrta. Slepce, mutce in pohabljeni lahko spremljajo njegovi sorodniki in mesto njih glasujejo.

Ako se kdo ne more pravilno legitimirati, more voliti le tedaj, ako ga večina glasovalne komisije pozna.

Glasovnice, ki si jih lahko poskrbi vsaka stranka sama in jih prinese volilec če hočejo že seboj, mora biti iz mehkega papirja v velikosti (11,5×8). Na glasovnici mora biti zapisano ime stranke ali vsaj eno ime iz vrste strankinih kandidatov. Uradne glasovnice, ki jih deli občinska glasovalna oblast, imajo vpisana imena vseh strank. Volilec prečrta z svinčnikom ime tiste stranke, katero namerava voliti. Ako je prečrtanih več strank, glasovnica ni veljavna. Od strank izdane glasovnice ni treba začrtavati.

Ako nastanejo pri glasovanju nerednosti, oblast volitve lahko ustavi in preloži na prihodnji dan.

Po končanem roku, ko so glasovali vsi na volišču se nahajajoči, se volitve zaključijo, seštejejo glasovnice, in ugotovi število

glasov za vsako posamezno stranko. Na to se poišče volilna številka, to je število glasov, ki je potrebno, da se dobi enega zastopnika v občinsko zastopstvo. Ako odpade na dve stranki enako število glasov, odloči žreb. Izvoljeni odborniki se določijo po vrsti, kakor so bili predlagani na kandidadni listi. Ostali pridejo v poštev za namestnika.

Izvoljene odbornike proglasi občinska volilna oblast. Proti volitvam zastopniki strank v teku 8 dni lahko uložijo ugovor na okrajno volilno oblast, ki ugovor predloži deželni volilni oblasti. Ako je le-ta ugovoru ugodila, odredi, če treba, v 8 tednih nove volitve.

Plebiscit v Zornji Šleziji.

Dunaj, dne 22. marca 1921.

V nedeljo dne 20. marca t. l. se je vršil plebiscit v Zgornji Šleziji, kakor je bil določen v versajski mirovni pogodbi. Obe državi, tako Nemčija, kakor Poljska sta delale za največjo mrzličnostjo in organizirale vse sile, da zmagata pri plebiscitu in prideta s tem v posest obsežne in bogate Zgornje Šlezije. Nemčija trdi, da je gospodarsko popolnoma navezana na to deželo, ki ji daje eno tretjino vsega premoga, eno petino kositra (cinka) in eno četrtno svinca, vsled česar bi izguba Zg. Šlezije imela najtežje posledice za državo. Poljaki zopet niso volje odreči se svoji nekdanji pokrajini opirajoč se na zgodovinske in etnografske (narodnostne) pravice do dežele, ki je bila svojčas naseljena izključno s poljskim življem, a se je v času pripadnosti k Nemčiji močno germanizirala. (Znani so narodnostni boji Poljakov, ki so jih vodili v bivšem nemškem cesarstvu za svoj obstoj, zlasti za narodno šolstvo.) Nič manj pa tudi Poljaki niso reklamirali Zg. Šlezije zase iz gospodarskih razlogov, ker bi jim veliko prihodno bogastvo dežele z dobro razvito industrijo mnogo pripomoglo do ureditve njihove obnovljene države, katere pokrajine so med svetovno vojno in v poznejših bojih z Rusijo zelo trpele. Zato se je pričakovalo izida plebiscita na obeh straneh z veliko napetostjo.

Nas koroške Slovence ta plebiscit še posebno zanima, zato bo dobro, da izvemo kaj več o njegovih pripravah in njegovi izvršitvi. Nemci so, kakor na Koroškem, tudi tukaj razpolagali z izredno dobro organizacijo. Poslali so v Zg. Šlezijo izurjene organizatorje, ki so sodelovali bodisi pri plebiscitu na Koroškem ali v Silesvigu. Leti so izvedli v podrobnosti segajočo evidenco in agitacijo za njihove glasovalce, dočim je delal v zaledju „Deutscher Schutzbund“, ki ima svoj sedež v Berlinu z svojimi podružnicami in kateremu je podrejen tudi koroški „Heimatsdienst“. Agitacijo po časopisju, predavanju in zbiranju denarnih prispevkov za plebiscit v Zg. Šleziji, vse to je vodil „Deutscher Schutzbund“. Povsod, kamor si prišel, si našel na letake, ki so te spominjali na Zg. Šlezijo: v gostilnah, kavarnah, na ulicah, v vozovih cestne železnice i. t. d. Nemška agitacija v Zg. Šleziji je bila prikrita, tajna, dočim so Poljaki s svojimi „bojovka poljska“ nastopali bolj hrupno. Nemci so imeli v oblasti industrijske kraje, dočim so bili Poljaki na deželi v večini.

Kakor na Koroškem, so Nemci tudi v Zg. Šleziji zasledovali taktiko, da so zadnje dni pred plebiscitom opustili navidezno vsako delo, hoteč Poljake premotiti in vzbuditi v njih prepričanje, da obupavajo in ne računajo več na zmago. Vse to se jim je tudi posrečilo.

Največjo pozornost so Nemci obračali na glasovalce izven plebiscitnega ozemlja, ki so pršli glasovati iz Nemčije, Švice, Amerike, južne Afrike i. t. d. Teh je bilo okrog četrtilijona. Iz Berlinu so zadnje dni vozili posebni vlaki.

Ker se je bilo bati na dan glasovanja nemirov, je antanta poslala v plebiscitno ozemlje svoje vojaštvo, plebiscitna komisija pa je zaprla mejo, prepovedala nositi znake in nabijati lepake, rekvirirala je vse automobile za prevoz vojaštva v kraje, kjer bi bilo treba nastopiti z vojaštvom. Vendar je protekel dan glasovanja nad vse pričkovanje mirno.

Kakor je bilo vedeti že vnaprej je zmaga Nemčija. Razmerje glasov do ure, ko to

pišem, se ni uradno razglašeno vendar se ceni, da so Nemci dobili 713.800 glasov, Poljaki pa 460.700, torej so Nemci zmagali z 61%.

Nadaljna poročila o plebiscitu v Zg. Šleziji.

Dočim slavijo vsi nemški listi nemško zmago, Berlin je v zastavah — pišejo tudi Poljski listi, tako poroča „Wiener Allgemeine Zeitung“ o poljski večini, ki jo pričakujejo Poljaki v vseh industrijskih okrajih Zg. Šlezije razven v par mestih. Značilno je, da je bil tudi Krakov dan po plebiscitu v zastavah.

Tudi vsi francoski listi se mnogo bavijo z izidom tega plebiscita. „Matin“ pripisuje nemško zmago okolščinam, da se poljski delavci, ki živijo že dolgo vrsto let pod nemško upravo, očitno boje, da bi jim Poljska ne mogla vsega tega dati, kar imajo v Nemčiji: delavske pogodbe, socialnozavarovalni zakon, starostno zavarovanje. Tudi padanje poljske marke jih je oplašilo. Razven tega se boje, da bi jih Poljska ne upoklicala v vojaško službo proti boljševikom. Aliiranci imajo dolžnost, pravi list dalje, da določijo mejo po želji prebivalstva upoštevaje geografski in gospodarski položaj deželej vsekakor pa tudi — 400.000 poljskih glasov.

TEDENSKI PREGLED

Zastopniki dunajske vlade v Londonu.

Pretekla tedna so se mudili v Londonu, kamor so odšli na povabilo tam kašnje vlade zvezni kancler Mayr, finančni in prehranjevalni minister s svojimi eksperti, da pojasnijo zastopnikom antante gospodarski položaj Avstrije in finančne težkoče, v katerih se država nahaja, ter izposlujejo primernega kredita. Zvezni kancler je na podlagi svojega obširnega poročila o stanju financ in o državnih potrebščinah zaprosil kredita v znesku 52 milijonov dolarjev, ki je potreben po večini samo za dobavo živil za eno leto. Lord Georges je v imenu zaveznikov naglašal, da se nahaja antanta sama v velikih gospodarskih težkočah, kljub temu pa da je pripravljena Avstriji pomagati.

V ta namen bo Zveza Narodov izvolila poseben finančni komite, ki bo vprašanje kreditov za Avstrijo študiral ter izdelal predloga glede garancij s strani države, ki naj bi obstojale v zastavitvi monopolov, carine in drugega državnega premoženja; uprava naj bi ostala pod nadzorstvom finančne kontrole Zveze Narodov.

Avstrijsko-čehoslovaška pogajanja. Te dni se vršijo na Dunaju pogajanja med Avstrijo in Čehoslovaško ki imajo namen doseči olajšave za izmenjavo blaga med obema državama. Kot zastopnik Čehoslovaške se mudi na Dunaju minister dr. Schuster.

Nemčija in antanta.

Na konferenci v Londonu, kamor je bila povabljen nemška vlada na razgovor radi odplačila vojne škode, ki je bila Nemčiji naložena, je izjavil minister dr. Simons, da država teh bremen ne bi zmogla nositi in jih zato ne more prevzeti. Radi tega je dala antanta zasesti več mest v severozapadni Nemčiji z angleškim, francoskim in belgijskim vojaštvom. Nemčija je vložila proti temu protest na Zvezo Narodov.

Nemški parlament sprejel novi vojni zakon. Nemški parlament je sprejel novi vojni zakon, ki vsebuje odpravo vojaške dolžnosti. Nemško vojsko tvorijo le prostovoljci, ki jih skupno s častniki ne sme biti več kakor 100.000.

Poljsko ruski mir — podpisan. Zastopniki Rusije in Poljske so podpisali dne 18. marca t. l. medsebojni mir. S tem so končana nasprotna in uničenja, ki so trajala med obema državama že drugo leto.

Kronstadt v rokah boljševikov. Po poročilih iz Rige in Minska so boljševiki v litem boju zavzeli utrde in mesto Kronstadt. Mnogo civilnega prebivalstva je zbežalo.

Amerika in Evropa. Predsednik Harding je opustil svojo prvotno namero poslati v Evropo komisijo, ki bi s posameznimi državami razpravljala o mednarodnih zadevah. Zastopa

stališče, naj pridejo zastopniki evropskih držav v Washington, kjer bi se mogla vršiti velika mirovna konferenca. Poudarja se, da bi bil Washington bolj pripraven kot sedež konference kot London ali Pariz, ker se more tam uveljaviti načelo javne diplomacije.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Dnevne vesti in dopisi.

Prihodnja štev. „Kor. Slovenca“ bo nekoliko zakasnela ozir. bo izšla skupno s 3. številko, na kar čitatelje že danes opozarjamo. Za pozneje se bomo trudili, da bo list redno izhajal.

Občni zbor „Pol. in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“ se je vršil dne 6. marca t. l. v Celovcu. Izvoljen je bil nov odbor, za predsednika g. Kraiger posestnik v Globasnici. Društvo bo otvorilo v kratkem svoje tajništvo, ki bo ob določenih dneh društvenim članom na razpolago.

Novo štetje časa od 1—24 se upelje tudi v Avstriji od 1. junija naprej. Po tem času se na poštah, železnicah in uradih čas ne bo označeval z dosedaj veljavno razdelitvijo dneva v dvakrat 12 ur, marveč se bodo ure štele zaporedno naprej do 24. Vlaki bodo tedaj vozili na pr. ob 1/2 15., 22. uri i. t. d. Tudi nova pridobitev!

Ledince. (Neosnovana preganjanja.) Dne 5. januarja sta bila aretirana in odpeljana v zapore deželnega sodišča v Celovcu dva ugledna kmetčka sinova Leopold Ogradnik in Matevž Smole oba iz Spodnjih Borovlj, kot osumljena udeležbe pri roparskem napadu na nekega Hartayerja iz Celovca, ki je bil 21. oktobra t. l. torej 11. dan po plebiscitu napaden in oropan gredoče s postaje Ledince v Zg. Borovlje, kjer je stal Hartayer v službi Heimatsdienst. Aretacija se je izvršila v kljub zatrdilu domačinov, da sta imenovana kot vseskozi poštena slovenska fanta takega dejanja nezmožna in da v tem času narodna straža, na katero je skušal Heimatsdienst vso krivdo zvrniti, sploh ni več obstojala. Heimatsdienst se je pri tem poslužil celo nekega slaboumnega, ki je za v preiskavi se nahajajoča zelo obtežljivo vselej drugače izpovedal in se celo sam izdal za napadalca na Hartayerja, vsled česar so tudi njega oddali v preiskovalni zapor. V obče je bilo opaziti, da so se vršile poizvedbe in zaslišale priče samo z nasprotni strani, torej pri Heimatsdienstu.

Uvidevajoč očitno krivico, so smatrali zavedni Slovenci, ki so v občini v veliki večini, za svojo dolžnost, da se zavzamejo za svoja sorojaka in njuju rešijo iz zapore. V ta namen so poslali deželnemu sodišču, hoteč isto opozoriti na ta slučaj, od več vaščanov podpisano pritožbo, s prošnjo, da se imenovana izpusti na svobodo. Mesto tega se je izvršila dne 18. januarja t. l. nova aretacija. Pozno v noč so pršli trije orožniki ter odvedli g. Jožefa Waruma, posestnika v Zg. Borovljah pod pretezo, da je navajal priče k napačnim izpovedbam. Oddan je bil o polnoči orožniški postaji v Rožek, drugi dan pa odpeljan v zapore deželnega sodišča v Celovcu. Obče spoštovani in ugledni mož, ki je bil dolga leta občinski svetovalec in načelnik krajnega šolskega sveta, ni mogel gledati krivice, povzročene nad svojimi sorojaki s strani Heimatsdienst, i radi tega je posredoval, da se je zadeva bolj natančno pojasnila, tako po dveh pričah, ki sta bile prej zaslišane od orožnikov, a se radi slabega znanja nemščine in bojazljivosti nista mogle dovolj precizno izraziti, kakor tudi s strani drugih občanov v obliki že omenjene pritožbe.

Pri deželnem sodišču v Celovcu je bil g. Warum zaprt tri dni skupno z dvema vlomilcema. Šele tretji dan ko je bil sam prosil za zaslišanje je bil priveden k preiskovalnemu sodniku. Ker se je ta prepričal, da je nedolžen, je odredil, da je bil g. Warum še istega dne iz preiskovalnega zapore izpuščen. Tudi Ogradnik in Smole sta bila izpuščena na svobodo, ker je Hartayer v pričo sednika potrdil, da pred njega privedena jetnika nista izvršila napada in da njiju ne pozna. S tem pa zadeva še ni končana.

Z datumom od 19. 2. 1921 Vr X. 61/20 je prejel g. Warum od dež. sodišča v Celovcu po-

trdilo „da je bilo proti njemu radi hudodelstva ropa uvedeno kazensko postopanje v smislu § 90 k. z. ustavljeno“. Pozneje dostavljeni sklep svetniške zbornice deželnega sodišča v Celovcu ne priznava g. Warumu pravice do odškodnine za časa zapora, „ker sumnja še ni popolnoma ovržena“.

Navajamo ta slučaj, ne da bi hoteli še kaj pripomniti. Navajamo pa besede, ki se še danes blišče z velikimi črkami nad vhodom bivšega cesarskega dvorca na Dunaju: „Justicia fundamentum regnorum!“ to je: „Pravica je temelj države!“

Zaupniki, pozor na občinske volitve!

Kakor že omenjeno so razpisane na dan 24. aprila 1920 za biveše glasovalno ozemlje občinske volitve na podlagi novega volilnega reda.

Ker se teh volitev udeleži tudi slovenska stranka, prosimo naše biveše zaupnike, da uvažujoč določbe novega volilnega reda vsaki v svojem delokrogu poskrbi vse potrebno. Zlasti opozarjamo na sledeče:

1. Preglejte volilne imenike, ki ležijo v času in prostoru, ki mora biti od občinske volilne oblasti javno razglašen, na upogled in se prepričajte, ako so vsi naši volilci upisani oziroma niso vpisani tudi taki, ki v občini nimajo glasovalne pravice. Ugovor javite najbolje pisмено občinski volilni oblasti na pr.: N. n. ni vpisan v volilni imenik za občinske volitve. Ker ima imenovani volilno pravico v občini, prosim, da se istega sprejme v volilni imenik. Ali: N. n. se nahaja v volilnem imeniku za občinske volitve. Ker pa imenovani nima volilne pravice o občini, prosim, da se ga izbriše iz volilnega imenika. V 3 dneh mora biti ugovor rešen; ako občinska volilna oblast ne ugotovi se lahko vloži v nadaljnjih 3 dneh drugi ugovor na okrajno volilno oblast, ki odloča končno in javno.

2. Naznanite najkasneje do 9. aprila občinski volilni oblasti kandidate slovenske stranke v smislu določb, ki so razvidne iz volilnega reda, katerega smo ponatiskali v izveščku na drugem mestu.

3. Javite občinski volilni oblasti do najkasneje 15. aprila tudi zaupne može, ki bodo prisotni na dan volitev v volilnem prostoru kot zaupniki slovenske stranke.

Gre se pri tem za izvrševanje državljan-
skih pravic in Vas nihče ne sme ovirati ali celo onemogočiti posle v volilnih zadevah. Ako se to kljub temu zgodi, javite take slučaje „Pol. in gosp. društvu za Slovence na Koroškem“ v Celovcu.

GOSPODARSKI VESTNIK

V novem listu bomo posvetili prav posebno skrb gospodarstvom vprašanjem ker smatramo ureditev našega kmetijskega gospodarstva in združništva (posojilnice) — vse to je med vojno in vsled prekucij na Koroškem mnogo trpelo — za najpotrebnejši. Za prvo bo treba zavzeti stališče napram deželnim gospodarskim organizacijam, pri katerih želijo koroški Slovenci ob primernem zastopstvu sodelovati, kar pa se tiče posojilnic in združništva sploh, bo to skrb „Združne zveze slovenskih posojilnic na Koroškem“, ki se je ustanovila pred nedavnim v Celovcu.

Ker živimo v povsem drugih razmerah, kakor smo živeli pred vojno in je vsled dolgotrajne vojne in njenih posledic razdrapano gospodarstvo vseh držav, mora biti skrb vsakega, da pazno zasluži dnevne dogodke in se zanima tudi za občinsko, deželno in državno gospodarstvo.

Zato bomo podajali našim čitateljem v „Gospodarskem vestniku“ poleg ponudnih član-
kov kmetijskem gospodarstvu in združ-
ništvu tudi postavne določbe, pojasnila, na-
svete in poročila, ki so v zvezi z kmetijsko —
in obče gospodarskimi vprašanji.

Države sklepajo medsebojne trgovinske po-
godbe.

Gospodarstvo držav, ki so se nahajale v vojni, je v velikem neredu, tako, da je obsta-
nek nekaterih celo ogrožen. Dočim primanj-
ka je enim živil, imajo druge neurejene finance

ali oboje, tretje zopet ne morejo spraviti na svetovni trg svojih industrijskih izdelkov, kar ima zopet za posledico, da se delo v indu-
strijskih podjetjih zmanjšuje ali celo ustavi —
vsled česar narašča število nezaposlenih. Zato
se trudijo urediti medsebojne gospodarske od-
našaje in sklepajo trgovinske pogodbe druga
z drugo.

Tako se vršijo ravno te dni pogajanja na
Dunaju med Avstrijo in Čehoslovaško, ki je
sklenila trgovinsko pogodbo tudi z Ogrsko in
Jugoslavijo. Jugoslavija se bo pogajala z Ita-
lijo i. t. d. Angleška namerava stopiti v gospo-
darske stike celo z boljševiško Rusijo, o kate-
ri se je izrazil Lord Georges, da vodi dobro
gospodarsko politiko.

Carinska tarifa za izvoz iz Jugoslavije.

Po novi carinski tarifi ji izvoz blaga iz
Jugoslavije prost izvzemši pšenice, ovce,
konje, kobile, žrebete. Izvoz živine je dovol-
jen samo preko obmejnih veterinarskih postaj
oziroma carinarnic. Državni živinozdravnik
mora na carinski deklaraciji potrditi, da se
izvoz lahko dovoli. Prepovedan je izvoz go-
veda in bivolov, izvzemši živino preko 500 kg
žive teže, tehtane pri nakladanju, in krav, ki
so stare nad tri leta.

Izvozna carina znaša za: pšenico 20 di-
narjev, oves 10 din., riž 50 din., krompir 5 din.

Konji in kobile belgijske in norške rase,
stare preko 3 leta 500 din. na glavo, žrebčad
iste rase do 3 leta 200 din., konji in kobile in
žrebčad ostalih pasem 2000 dinarjev, osli
200 dinarjev, živa govedina preko 500
kg teža na komad 500 din., pod 500 kg teža,
na glavo 1000 din. Zaklana in očiščena in
odrsa 300 din. od kosa, žive ovce 30 din. od
kosa in kože 20 din.

Žive svinje 300 din. od komada, zaklani
prašiči in sveže svinjsko meso 100 din.

Cene na Dunaju.

Cene živilom še vedno rastejo. Tako stane
na Dunaju v prosti trgovini: 1 kg pšenične
moke K 82,50, kruh K 32,—, krompir K 9,—,
riž 60,—, goveje meso K 245,—, mast
K 266,—, surovo maslo K 340,—, sladkor K
180,—, eno jajce K 14,—. Živila, ki se dobiva-
jo od občinske aprovizacije, so seve veliko ce-
nejša.

Svetovna produkcija sladkorja. Nemčija
je producirala v sezoni 1920—21 1.090.000 ton
sladkorja, dočim v sezoni 1919—20 le 739.508
ton. Češka je producirala v letu 1920—1921
700.000 ton, v letu 1919—20 pa samo 489.366
ton. Avstrija 10.000 (v letu 1919—20 5132).
Madžarska 25.000 (8000). Poljska 200.000
(140 tisoč), Francija 325.000 (172.000), Belgi-
ja 250.000 (147.000), Holandska 310.000 (239
tisoč), Rusija in Ukrajina 59.000 (87.000). Vse
ostale države skupaj so producirale v sezoni
1920—1921 okoli 735.000 ton proti 697.318 to-
nam v sezoni 1919—1920. Z izjemo Rusije,
kjer je produkcija sladkorja vsled neurejenih
političnih razmer nazadovala, so vse ostale
države pridelale v letošnji sezoni neprimerno
več sladkorja kakor v lanskim. V splošnem se
je povišala svetovna produkcija sladkorja za
približno en milijon ton.

Izvoz češkoslovaškega sladkorja v Fran-
cijo. Francoske rafinerije so sklenile z češko-
slovaško komisijo za sladkor pogodbo, po ka-
teri dobi 430.000 centov sladkorja za povpreč-
no ceno med cenami, ki so v Parizu in New
Yorku. Za isto ceno dobe lahko tudi še nade-
linih 430.000 centov.

Svetovna produkcija vina. Vsa svetovna
produkcija vina se ceni na 150 milijonov he-
tolitrov. Od teh spada 47 milijonov torej sko-
raj tretjina, na Italijo; Francija, Italija in
Španija pridelajo skoraj tri četrtine vsega na
svetu pridelanega vina. V Italiji se nadejajo
za v bodoče še večjega pridelka vina ter se v
to svrhu intenzivno pečejo z vsemi uredbami
za pospeševanje vinorajstva.

Trgovina Zedinjenih držav z Nemčijo.
V januarju je znašal izvoz Zedinjenih držav v
Nemčijo 48.862.000 dolarjev, t. j. za 10 milio-
nov dolarjev manj kot v decembru lanskega
l. V l. 1920 je znašal izvoz v Nemčijo 14 milio-
nov dolarjev. Uvoz iz Nemčije v Ameriko
je znašal v januarja 4.630.000 dolarjev.



RAZNE VESTI



Aneksijska proslava v Trstu. Dne 20.
marca t. l. se je vršila v Trstu velika aneksij-
ska proslava Primorske, ki pripada po rapal-
ski pogodbi definitivno Italiji. Istočasno pa so
priredila Ljubljana, Zagreb in Maribor žalne
manifestacije.

Dr. Steinwender umrl. V Beljaku je umrl
bivši državni tajnik za finance in poslanec dr.
Oto Steinwender. Bil je priznan dober stro-
kovnjak v finančnih zadevah, markantna o-
sebnost ter pravičen tudi napram Slovincem.
Nekoč se je izrazil: S koroškimi Slovenci bi
bilo že lahko shajati, če bi le teh nemškonaci-
jonalnih Slovencev ne bilo. Mož jih je pač
dobro poznal.

Grof Karolyi v Beljaku. Grof Karolyi, ki
je bil radi komunistične propagande izgnan iz
Ogrske se je preselil najprej v Italijo. Ko so
pa italijanske oblasti izsledile njegove zveze
z Ogrji in Rusi, so ga dale aretirati in poslati
čez mejo v — Avstrijo. Našli so pri njem
mnogo denarja in dragocenosti. Tudi dnevnik
je bil v njegovi posesti, v katerem ima zabele-
žene stike s komunisti ter kritiko nesmiselne-
ga postopanje Bela Kuna, ki je stvari samo
škodoval. Sedaj je Karolyi baje v Beljaku,
ker sta tako Švica, kakor trdi Čehoslovaška
odklonile njegov sprejem. Boljševikov pač
nikjer ne marajo.

Jugoslovanska mornarica je podedovala
po razpadli Avstroogrski monarhiji 15 torpe-
dov 6 večjih vojnih in več manjših ladij.

Velika brezposelnost vse povsodi. Iz Lon-
dona poročajo, da zavzema brezposelnost ved-
no večje kroge. Na konferenci pod predsed-
stvom londonskega župana Holbornea je bil
sprejet sklep, naj se apelira na bogate london-
ske sloje, ki naj bi pomagali brezposelnim z
denarjem, živim in obleko. Vojni minister
je predlagal ravnateljem ladjedelnic, naj
zmanjšajo delovni teden za sedem ur, da bi na
ta način prišlo več brezposelnih delavcev do
dela. V Liverpoolu je 20.000 brezposelnih, med
njimi 14.000 moških, 3000 žensk in 3000 otrok.
V Blackburnu je 10.000 brezposelnih, med nji-
mi 2400 bivših vojakov.

Največja zaloga žita na svetu zgorela.
S Chicago se poroča, da je zgorela največja
zaloga žita — pol milijona škafov — last
Armour družbe. Škoda se ceni na 600.000 do-
larjev.

Kako se upravljajo biveše nemške kolo-
nije. Država, katerim so se izročile biveše nem-
ške kolonije (v Afriki), so po londonskih skle-
pih obvezane, da preprečijo vsako kupčijo s
sužnji; prisilno delo je dovoljeno samo za
javne namene in samo proti odškodnini.
Orncem se ne sme prodajati orožja in alkohola;
tudi v vojaško službo se jih ne sme pri-
tegniti. Misjonarjem je dovoljeno delovati
med njimi, toda samo iz tistih držav, ki so
članice Zveze Narodov.

Oddaja živine iz Avstrije. Po mirovni po-
godbi bi morala Avstrija oddati več tisoč go-
vedov in ovce Čehoslovaški, Jugoslaviji in
Italiji. Dunajska vlada pa je proti temu vloži-
la ugovor pri dunajski reparacijski komisiji,
ki bo, kakor poročajo listi, v Parizu ugodno
rešen.

Wilson kot odvetnik — zavrnjen! Bivši
prezident ameriških držav, Wilson, je na-
meraval zopet odpreti svojo odvetniško pisar-
no, a mu je odvetniška zbornica prošnjo od-
bila, češ, da že od l. 1890 naprej ni več izvrše-
val advokature. Tako malo zaupajo v Ameri-
ki človeku, ki je bil prej sodnik cele Evrope.
Sicer pa bi ga tudi koroška odvetniška zbor-
nica zavrnila in sicer „wegen Mangel an Ver-
trauenswürdigkeit“, ker je pri volitvah pro-
padel.

Listnica uredništva. V prvi številki je o-
stalo še več tiskovnih napak, kar se ni dalo
popolnoma preprečiti, ker so starci Čehi. Pro-
simo, da se ta nedostatek opravi. Za pri-
hodnje bomo tudi temu odpomogli. Dopisi
naj bodo pisani s črnilom in kolikormogoče
razločno, da si prihranimo zamudne korekture.

L. O. v B. Novi volilni zakon z izvršilno
naredbo vred se dobi, ako ni razprodan, v
Kleinmayerjevi knjigarni v Celovcu.